BIOENERGIA

Kirjallinen lausunto
16.01.2023

Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi
Asia: Lausuntopyyntönne 15.12.2022:
VNS 4/2022 vp Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma Kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa 2035
VNS 6/2022 vp Valtioneuvoston selonteko Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia

Lausunto ilmasto- ja energiastrategiasta ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta

Ilmasto- ja energiatavoitteet

Ilmasto- ja energiastrategia, Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (KAISU) ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) kokoavat laaja-alaisesti yhteen Suomen toimia ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseksi. Näihin kuuluvat EU:n asettamat tavoitteet vuodelle 2030 sekä Suomen oman ilmastolain asettamat tavoitteet vuodelle 2030 ja 2035.

Yleisesti voidaan todeta, että ilmasto- ja energiatavoitteet ovat viime vuosina merkittävästi tiukentuneet EU:n 55-valmiuspaketin ja REPowerEU-suunnitelman myötä. EU-lainsäädännön osalta Suomeen kohdistuvat velvoitteet kaudelle 2021-2030 ovat aivan viime kuukausina vahvistuneet kolmikantaneuvotteluissa niin päästökauppa-, taakanjako- kuin maankäyttösektorin osalta.

Kansallisia suunnitelmia on jouduttu pitkälti pohjustamaan esimerkiksi taustaselvitysten osalta tilanteessa, jossa Venäjän ryhtymisestä hyökkäyssotaan ei vielä tiedetty. Siksi on tärkeää, että strategia ja suunnitelmat 1) riittävästi nyt tunnistavat Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamat muutokset ja 2) sisältävät riittävästi tarkistuspisteitä, jotta uusi tieto markkinoiden ja päästöjen kehityksestä voidaan ottaa toimeenpanossa huomioon. Tärkeää tietoa saatiin joulukuussa 2022, kun Suomen hiilinielujen alentuneesta tasosta saatiin lisätietoja ja kun toisaalta varmistui, että liikenteeseen ja rakennusten erillislämmitykseen syntyy uusi EU-laajuinen päästökauppa 2027-2028. Maankäyttösektorin tilanne näyttää nykytilanteessa haasteelliselta, koska hiilinielujen tasoon on tehty inventaariossa tasokorjaus ja Venäjältä aiemmin saatu puu (n. 9 Mm3) joudutaan korvaamaan. Tällä taas on välillisiä seurauksia KAISU:n tilanteeseen ja toimeenpanoon: pidämme

Bioenergia ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.bioenergia.fi

nykytilanteessa varsin optimistisena odottaa osana suunnitelmaa, että taakanjakosektorilla voidaan hyödyntää ns. LULUCF-jousto (0,4 Mt/a).

Yleisesti ottaen Suomen toimenpidekokonaisuus on hyvin laaja kokoelma osin varsin vähän päästöihin vaikuttavia keinoja ja osin vaikutuksiltaan hyvin epävarmoja keinoja. Jatkossa enemmän painoa valmistelussa voitaisiin laittaa siihen, että tunnistetaan vähemmän, mutta paremmin priorisoituja ”systeemisiä” keinoja. Valtion ja alueellisen julkisen sektorin pääroolin pitäisi suuntautua tavoitteiden määrittelyyn ja linjaamiseen ja kannustinrahoituksen suuntaamiseen, kun taas yksityisen ja kunnallisen sektorin tehtäväksi sopisi valita parhaat keinot ja teknologiat päästä tavoitteisiin. Samaa periaatetta tulisi edistää laajemmin myös EU-tasolla.

Toimet liikennesektorilla

Bioenergia ry tukee ilmasto- ja energiastrategian linjausta (s. 17) edistää uusiutuvia liikennepolttoaineita jatkossakin ensi sijassa jakeluvelvoitteella ja pyrkiä ohjauskeinoilla ja erityisesti tukiohjelmilla edistämään uusien ympäristöllisesti kestävien raaka-aineiden ja tuotantoteknologioiden kaupallistamista sekä huolehtimaan riittävistä t&k –varoista. Pidämme hyvänä, että biokaasu ja sähköpolttoaineet on sisällytetty liikenteen jakeluvelvoitteeseen vuoden 2022 alusta alkaen, ja että liikenteen biopolttoaineiden jakeluvelvoite nostetaan 34 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.

KAISU:a valmisteltaessa syksyllä 2021 selvitettiin, onko biopolttoaineiden jakeluvelvoitetta mahdollista nostaa nykyisestä 30 prosentista ylöspäin ja onko kestävästi tuotettuja raaka-aineita riittävästi saatavilla. Jakeluvelvoiteselvitys valmistui marraskuussa 2021. Tulosten mukaan velvoitetason nostaminen 34 tai jopa 40 prosenttiin nostaisi polttoaineiden hintaa, mutta vain maltillisesti verrattuna siihen hinnannousuun, joka on odotettavissa jo nyt maailmanmarkkinahintojen kehityksen ja olemassa olevan jakeluvelvoitteen johdosta. Velvoitetason nostamisella 34 %:sta 40 %:iin voitaisiin saada aikaan 0,5–0,6 Mt CO_2-ekv. lisäpäästövähennys liikenteessä (Lähde: Sipilä ym. 2021)

Kesällä Suomen hallitus päätti korkeiden energiahintojen takia alentaa jakeluvelvoitetta 19,5 prosentista 12 prosenttiin tämän vuoden ajaksi. Kiinnitämme huomiota siihen, että jakeluvelvoitteen väliaikaista alentamista 2022-2023 ei ole otettu huomioon KAISU:n laskelmissa, joten KAISUn laskelmat ja kuvaukset päästövähennyksistä aikajaksolla 2022 - 2030 tulee tältä osin päivittää.

Jakeluvelvoitteen alentaminen vaikuttaa myös Suomeen kohdistuviin investointeihin. Suomeen on vuosille 2023–2025 suunnitteilla tuotantokapasiteettia, joka tuottaa noin yhden terawattitunnin verran biometaania ja sähköpolttoaineita. Lisäksi suunnitteilla on nestemäisiin biopolttoaineisiin kohdistuvia investointeja. Jakeluvelvoite on tarjonnut alan yrityksille vakaan, ennustettavan politiikan sekä varman investointiympäristön.

Strategian sivulla 18 linjataan: ”Varmistetaan, että biopohjaiset polttoaineet ohjautuvat parhaimpiin käyttökohteisiin, joissa niiden korvaaminen on vaikeinta ja lisäarvo suurin.” Bioenergia ry toteaa, että parhaimpien käyttökohteiden valinta tulee jättää yrityksille. Se on näille sopiva rooli. Kaavamaisilla, jäykillä ja ylhäältä alaspäin tehtävillä poliittisilla linjauksilla voidaan tässä saada paljon vahinkoa aikaan.

Suomen strategiassa yli 10 % taakanjakosektorin päästövähennyksistä, yhteensä n. 0,7 Mt/a (ks. KAISU, s. 161 - 162), on laskettu tieliikenteeseen ja rakennusten erillislämmitykseen 2027-2028 syntyvän uuden EU:n päästökauppajärjestelmän varaan. Nyt on selvää, että järjestelmä toteutuu, mutta siinä on opt-out -mahdollisuus vuoteen 2030, jos käytössä on riittävän korkea hiilidioksidivero – kuten Suomessa on. Järjestelmän yksityiskohdat, toimeenpanon kansalliset seuraukset (esimerkiksi päästökauppavelvoitteen mahdolliset vaikutukset muihin politiikkatoimiin, kuten veroihin) ja markkinoiden hintataso ja likviditeetti eivät ole vielä selvillä, jolloin vaikutuksia on hyvin vaikea arvioida. Suomessa ei saisi syntyä tilannetta, jossa liikennesektorilla samoista päästöistä maksetaan hiilidioksidiveroa ja ostetaan niitä varten päästöoikeuksia. Nyt käynnistyvä uusi päästökauppa on arvioitu täysin täydentäväksi ja toimivaksi ohjauskeinoksi vailla vaikutuksia nykyisiin ohjauskeinoihin. Suomessa tulisi nyt harkita järjestelmään siirtymisessä useita erilaisia vaihtoehtoja ml. siirtymistä vasta 2030 jälkeen.

Korkeaseoksisten biopolttoaineiden verokohtelun keventäminen jakeluvelvoitteen ulkopuoliseen myyntiin voitaisiin huomioida päästövähennysten edistämiseksi. Myös ammattidieselratkaisun yhdistämistä korkeaseoksisten biopolttoaineiden käyttöön tulisi harkita.

Biokaasun edistäminen

Bioenergia ry tukee kansallisessa biokaasuohjelmassa vuonna 2020 linjattuja toimenpiteitä.

Syyskuun 2021 budjettiriihessä sovittiin linjauksesta, että lämmöntuotantoa biokaasulla ei veroteta. Bioenergia ry ei kannata tämän linjauksen vastaisia esityksiä. Vero biokaasun lämmityskäytölle heikentää biokaasun kilpailukykyä ja sillä on siten negatiivisia heijastusvaikutuksia tuleviin investointipäätöksiin ja biokaasumarkkinan kehitykseen. Biokaasun verotus, tukimekanismit sekä muu sääntely ovat muuttuneet viime vuosina merkittävästi. Jatkuvat muutokset heikentävät projektien kannattavuuden ja kotimaisen biokaasumarkkinan ennustettavuutta. Keväällä 2022 esitelty yleiseurooppalainen RePowerEU -suunnitelma tähtää biokaasun käytön moninkertaistamiseen Euroopassa vuoteen 2030 mennessä.

Tekninen hiilensidonta

Teknisen hiilensidonnan kehittämiseen Suomessa tulee asettaa selviä tavoitteita ottaen huomioon myös tältä osin kehittyvä EU-lainsäädäntö. Strategia tunnistaa CCUS:n mahdollisuudet jo 2030-luvulla. Suomen vahvuudet sähkön ja lämmön yhteistuotantoon yhdistetyn bio-CCS:n käyttöönotossa tulisi tunnistaa jätteenpolttoon yhdistämisen lisäksi. Suomi on teknisten hiilinielujen tavoitteen asetannassa ja kannustimien osalta jäämässä jälkeen muista Pohjoismaista. Lisäksi strategia ei tunnista lainkaan biohiilen roolia. Biohiiltä voidaan myös tuottaa hajautetusti ja osana alue- ja kaukolämmön tuotantoa sitomaan biomassan hiili hyvin pitkäaikaisesti.

Hiilidioksidin talteenoton (CCS) teknologian investointien vaikutus kasvihuonekaasupäästöihin tulee strategian politiikkaskenaariossa tuntuvaksi vasta vuodesta 2040 alkaen ja vuonna 2050 CCS:n tuoma vähennys on kaikkiaan noin 9 miljoonaa tonnia CO2-ekv. Mikäli CCS-investoinnit esimerkiksi maakaasun höyryreformointilaitoksen yhteydessä tai niin sanottuun BECCS (bioenergy CCS) –teknologiaan tulevat kannattaviksi odotettua nopeammin, teollisuuden päästöt voivat olla huomattavasti alhaisemmat ehkä jo vuonna 2035.

Toisaalta taakanjakosektorilla monien toimien kustannustaso nousee jo nyt tuhansiin euroihin per tCO2e – eikä niiden ”kustannustehokkuutta” ole kyseenalaistettu. Siten toimenpiteiden yhteiskunnallinen kannattavuus on suhteellista, ja tulisi arvioida kokonaisuutena ottaen huomioon myös ilmastovaikutusten pysyvyys ja muut olennaiset vaikutukset.

Helsingissä 16.01.2023

Harri Laurikka
Toimitusjohtaja
Bioenergia ry
Email. harri.laurikka@bioenergia.fi
Puh. 040 - 1630 465